

РОЗВИТОК МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗРОСТАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. Досліджено підходи та методи щодо оцінки і зростання конкурентоспроможності промислових підприємств.

Аннотация. Исследованы подходы и методы по оценке и росту конкурентоспособности промышленных предприятий.

Annotation. The article describes approaches and methods of assessment and the competitiveness increase of industrial enterprises.

Ключові слова: методика оцінки, конкурентні переваги, конкурентоспроможність.

Ефективна інтеграція української економіки у світову можлива за умови досягнення високого рівня конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, а також конкурентоспроможності продукції, що реалізується, і послуг, що надаються. Тому на сучасному етапі економічного розвитку актуальними є питання оцінки конкурентоспроможності вітчизняної продукції і розробки рекомендацій відносно підвищення її рівня на підприємствах. Незважаючи на зростаючий обсяг наукових досліджень, консенсусу серед вчених щодо економічної сутності конкурентоспроможності досі не досягнуто. Усе це свідчить про те, що питання комплексної оцінки конкурентоспроможності та формування конкурентних переваг підприємства потребують подальшої розробки.

Метою написання статті є розвиток методичних підходів до комплексної оцінки конкурентоспроможності та формування конкурентних переваг промислових підприємств.

Вивченню теоретичних проблем конкуренції, конкурентних стратегій, конкурентоспроможності, конкурентних переваг підприємств та методів їх оцінки присвячені праці відомих закордонних і вітчизняних вчених, зокрема: Д. Аакера, Г. Азоева, О. Амоші, У. Бролля, Дж. Ванека, А. Гальчинського, В. Гейця, А. Градова, Д. Довганя, К. Ерроу, Н. Задорожної, О. Зозульова, Ю. Іванова, Т. Комісарової, І. Кравіса, Ж.-Ж. Ламбена, Т. Льовітта, В. Немцова, М. Перлітта, М. Познера, М. Портера, В. Прем'єра, Ф. Хайека, А. Челенкова, М. Чумаченка, Й. Шумпетера, В. Юданова [1 – 5].

Перший етап дослідження складається з вивчення методик різноманітних систем оцінки та підходів для виявлення оптимальної системи аналізу конкурентоспроможності. Конкурентоспроможність українських підприємств низька, про що свідчить світовий рейтинг конкурентоспроможності World Competitiveness Yearbook 2011, у якому Україна зайняла 57 місце [6], що призводить до зменшення інвестиційної та економічної привабливості країни для зарубіжних інвесторів. Але Україна знаходиться на високому рівні за розвитком технологічних ідей населення, якості науково-дослідної бази, освіти у точних науках, а також завдяки відносно непоганому стану базової інфраструктури. Проте країна низько котирується за чинниками, які забезпечують практичної "капіталізації" цих переваг. Це високий рівень "відплив мізків", складні процедури ліцензування нових технологій та послуг, неприйнятно низький рівень захисту прав інтелектуальної власності, вузький потенціал інвестування в освіту й науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи.

Проаналізувавши праці вчених, були виявлені різноманітні системи показників, що згруповані за напрямком оцінки конкурентоспроможності на підприємстві та наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Діагностика конкурентоспроможності за допомогою системи показників

Вчені, які займалися вивченням обраного напрямку	Напрямок оцінки	Система показників
Мескон М. Х. [1], Попов С. Г. [5], Долгов С. І., Кретов І. І. [2], Бочарніков В. П. [1], Репецький С. М.	за ефективністю виробничої діяльності	витрати виробництва на одиницю продукції, фондівіддача, рентабельність продукції, продуктивність праці
Балабанов І. Т., Івахненко В. М., Волкова О. М. [7], Савицька Г. В., Лахтіонова Л. А., Суторміна В. М., Русак Н. О., Зятковський І. В., Е. Хелфферта [8]	за фінансовим станом підприємства	коефіцієнти: автономії, платоспроможності, абсолютної ліквідності, оборотності обігових коштів

Д. Сондерс, В. Вонг [9]	збуту	коефіцієнт завантаження виробничих потужностей, коефіцієнт ефективності реклами та засобів стимулювання збуту
Г. Ассель, П. Дойль, М. Портер, Г. Азоева, А. Савченко [1] та ін.	за конкурентоспроможністю продукції	якість продукції, ціна продукції, умови платежу, строк поставки, рівень гарантійного і сервісного обслуговування на всіх етапах життєвого циклу
М. Портер, Славгородська О. Ю., Щербак В. Г., Семикіна М. В. [3]	за конкурентоспроможністю персоналу	кваліфікація, досвід роботи, стаж, освіта, витрати на персонал

Таким чином, узагальнюючи весь спектр напрямків оцінки, можна стверджувати, що не існує єдиної системи показників. Вітчизняні вчені не дійшли єдиної думки стосовно забезпечення конкурентоспроможності українських підприємств, а праці західних авторів, написані стосовно умов функціонування сформованої ринкової економіки, потребують адаптації до українського ринку. Тому система показників конкурентоспроможності повинна відображати не тільки сучасний стан підприємства, а й тенденції його розвитку; бути стійкою до змін кон'юнктури ринку; мати практичне застосування; не залежати від рівня монополізму підприємств.

Другим етапом розвитку методичного забезпечення зростання конкурентоспроможності промислових підприємств є ранжування показників конкурентних переваг залежно від вагомості, які наведені в табл. 2.

Таблиця 2

Рейтинг конкурентних переваг підприємства

Чинник	Методи	Характеристика	Ранжування за рівнем вагомості
1	2	3	4
Зовнішній	зміцнення курсу гривні з боку Національного банку України		1
	регулювання імпорتنих тарифів, цін на продукцію і послуги природних монополій		2
Внутрішній	поліпшення якості продукції	введення в експлуатацію модернізованих зразків виробів	3
	знижених питомих витрат на виробництво продукції	якщо витрати не відповідають наявним ресурсам підприємства, то необхідно або знизити вимоги до товару, або відмовитися від його виробництва	4
	виконання основних умов збутової логістики	високоякісна пропозиція послуг збутової логістики розглядається споживачем як особлива послуга, за яку вони готові платити	8
	поліпшення іміджу підприємства	застосування системи менеджменту	9

Закінчення табл. 2

1	2	3	4
	зменшення відходів виробництва	визначаються такими типовими показниками: призначення; надійності; екологічності; ергономічності; естетичності (дизайну); технологічності; стандартизації й уніфікації; патентної чистоти й патентоспроможності; сумісності й взаємозамінності; безпеки	5
	здійснення маркетингових заходів	проведення виставок, рекламної кампанії у пресі, дослідження попиту та пропозиції товарів на ринку	10
	підвищення кваліфікації працюючих	проходження курсів підготовки та перепідготовки кадрів	7
	освоєння нової продукції	товар, який повніше відповідає суспільним потребам, ніж товари-конкуренти	11
	поліпшення умов праці	річна економія витрат, пов'язаних з виплатою допомоги з тимчасової непрацездатності за рахунок підприємства	6

Ранжування конкурентних переваг на зовнішні та внутрішні чинники дає можливість підприємству самостійно обирати напрямки розвитку і зростання конкурентоспроможності, послідовність та методику оцінки виконання аналізу діяльності компанії. Ранжування відбувалося за принципом, що адекватний умовам функціонування вітчизняних підприємств. Ці методи базуються на аналізі чинників конкурентоспроможності продукції підприємства, і відображають процес формування його рівня.

Таким чином, підприємства повинні чітко визначати стратегію підвищення конкурентоспроможності власної продукції: використовувати найбільш сучасну техніку і технології, контроль якості сировини, матеріалів і комплектуючих; впроваджувати раціональну кадрову політику; створювати відповідні умови праці; впроваджувати методи економічного стимулювання виробництва якісної продукції. Наступний етап розвитку методичного

забезпечення зростання конкурентоспроможності промислових підприємств є формування системи оцінки інтегрального показника.

Наук. керівн. Резнікова Т. О.

Література: 1. Азоев Г. Л. Конкурентне переваги фірми / Г. Л. Азоев, А. П. Челенков. – М. : Типографія Новини, 2000. – 205 с. 2. Грішнова О. Конкурентоспроможність персоналу підприємства: критерії визначення та показники вимірювання / Грішнова О. Шпирко О. // Україна: аспекти праці. – 2007. – № 3. – С. 3–9. 3. Должанський І. З. Конкурентоспроможність підприємства : навч. посібн. / Должанський І. З., Загорна Т. О. – К. : Центр навчальної літератури, 2009. – 384 с. 4. Задорожна Н. Поняття конкурентних переваг / Задорожна Н. // Підприємство, господарство і право. – 2005. – № 1. – С. 100–103. 5. Зозульов О. Про посилення конкурентних переваг підприємства / Зозульов О. // Економіка України. – 2003. – № 8 (501). – С. 33–38. 6. Теоретичні основи конкурентної стратегії підприємства : монографія / за ред. Іванова Ю. Б., Тищенко О. М. – Х. : ІНЖЕК, 2006. – 384 с. 7. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства : монографія / М. О. Кизим, В. А. Забродський, В. А. Зінченко, Ю. С. Копчак. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2003. – 144 с. 8. Турило А. М. Методологічні підходи до оцінки фінансової діяльності підприємства // Фінанси України. – 2007. – № 3. 9. Федонін О. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посібн. / Федонін О. С., Репіна І. М., Олексюк О. І. – К. : КНЕУ, 2004. – 316 с. 10. Плюта В. Сравнительный многомерный анализ в экономических исследованиях / Плюта В. ; пер. с пол. – М. : Статистика, 1980. – 152 с. 11. Портер М. Конкурентное преимущество: как достичь высокого результата и обеспечить его устойчивость / М. Портер. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2005. – 715 с. 12. Портер М. Стратегія конкуренції / М. Портер. – К. : Основи, 1997 – 390 с. 13. <http://www.imd.org>.